

Dane ZUS zapewnią inspektorom pełny obraz zatrudnienia

UPRAWNIENIA Połączenie mechanizmów, z których już dziś korzysta ZUS, z danymi podatkowymi i kompetencjami PIP oznacza, że **kontrole inspektorów będą skuteczniejsze i trudniejsze do uniknięcia**

Ewa Martyna
ewa.martyna@infor.pl

Krajowy System e-Faktur zmieni sposób, w jaki administracja publiczna będzie analizować relacje gospodarcze, w tym popularne modele współpracy B2B. KSeF porządkuje i standaryzuje dane o fakturach, pokazując, kto z kim współpracuje, jak często i na jakich zasadach. Aby jednak ocenić, czy dana relacja ma rzeczywiście charakter biznesowy, czy jedynie formalnie zastępuje etat, konieczne będzie zestawienie tych informacji z danymi gromadzonymi przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Kluczowy element

Zgodnie z planowanymi zmianami przepisów Państwowa Inspekcja Pracy uzyska dostęp do danych ZUS na potrzeby analizy ryzyka. Tak wynika z projektu nowelizacji ustawy o PIP, nad którym pracuje Minister-

stwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Oznacza to odejście od kontroli inicjowanych głównie na podstawie skarg na rzecz modelu opartego na danych systemowych. KSeF stanie się punktem wyjścia, a dane ubezpieczeniowe pozwolą osadzić relacje fakturowe w kontekście zatrudnienia. A ta wiedza pozwoli inspektorom pracy skuteczniej typować do kontroli firmy, które optymalizują zyski, uciekając od etatowego zatrudnienia i wybierając współpracę B2B. Na tej podstawie inspektorzy będą mogli łatwiej ocenić, czy powinni skorzystać z nowego uprawnienia i przekształcić taką pozorną umowę w etat.

Jednak, jak zauważa Bartosz Czerwiński, partner w zespole postępowań podatkowych i sądowych w dziale doradztwa podatkowego EY Polska, nowy model typowania kontroli przy użyciu KSeF nie zostanie wdrożony z dnia na dzień.

Jego zdaniem głównym źródłem informacji pozostaje ZUS, w szczególności w zakresie płatników zatrudniających na podstawie umów cywilnoprawnych.

– Obecnie inspekcja ma się koncentrować na branżach wskazanych jako priorytetowe. Dopiero po wyczerpaniu kontroli u kluczowych przedsiębiorców z tych sektorów – co zapewne nie nastąpi szybko – można się spodziewać rozważań nad wykorzystaniem danych z innych instytucji w celu lepszego typowania podmiotów do kontroli – dodaje.

ZUS gromadzi informacje o tytułach do ubezpieczenia, ciągłości i przerwach w ubezpieczeniach, podstawach wymiaru składek, zbiegach tytułów oraz przy czynach wyrejestrowania z systemu. Dane te umożliwiają odtworzenie historii form współpracy danej osoby, w tym momentów przejścia z umowy o pracę na działalność gospodarczą lub umowy cywilnoprawnej.

– ZUS już dziś korzysta z algorytmów typujących podmioty do kontroli. Połączenie tych mecha-

zmów z danymi podatkowymi i kompetencjami PIP oznacza, że kontrole będą coraz bardziej precyzyjne i trudniejsze do uniknięcia – wskazuje Piotr Juszczak, główny doradca podatkowy In-Fakt.

Presja zamiast zaufania

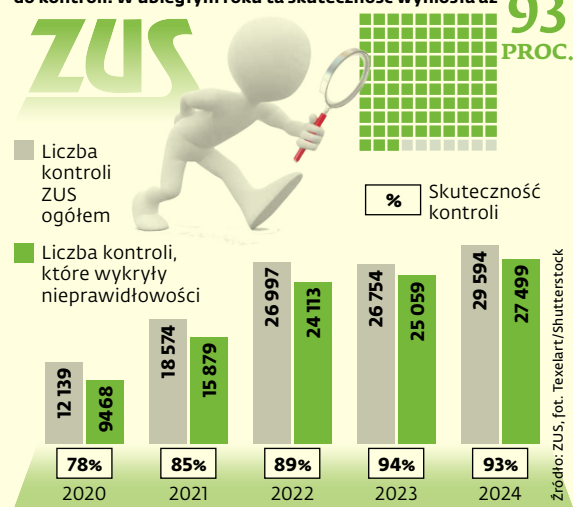
Dla PIP kluczowe znaczenie będzie miała perspektywa czasowa. Faktura pokazuje pojedyncze rozliczenie, natomiast dane ZUS pozwalają ocenić, czy zmiana formy prawnej wiązała się z realną zmianą sposobu wykonywania pracy.

Na istotę danych ubezpieczeniowych i rolę ZUS zwraca uwagę dr Katarzyna Kalata, radca prawny w Kancelarii Kalata. Jak podkreśla, choć ostatnia wersja projektu nowelizacji ustawy o PIP ogranicza możliwość cofania decyzji o przekształceniu umowy cywilnoprawnej czy B2B w etat do trzech lat, w praktyce nie zmienia to sytuacji przedsiębiorców.

– ZUS ma niezależne uprawnienia do ustalania tytułu do ubezpieczenia i może wydawać

ZUS rzadko się myli

Zakład Ubezpieczeń Społecznych coraz skuteczniej typuje płatników do kontroli. W ubiegłym roku ta skuteczność wyniosła aż

decyzje nawet za okres sięgający 10 czy 20 lat wstecz – podkreśla Kalata, odwołując się do art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 350 ze zm.), który nie przewiduje w tym zakresie ograniczeń czasowych.

Jej zdaniem prosty i jednolity model, w którym wszyscy odprowadzają składkę z tytułu pracy – niższą, ale powszechną i pozbawio-

ną wyjątków – pozwoliłby ograniczyć konflikty, kontrole i biurokrację.

– Dopóki system opiera się na wyjątkach i selektywnym kwestionowaniu tytułów ubezpieczenia, spory z ZUS pozostają regułą. Państwo, które buduje system na wyjątkach, musi opierać się na presji, a nie na zaufaniu – podsumowuje Kalata. ©

Etap legislacyjny
Stały Komitet Rady Ministrów

Reforma orzecznictwa lekarskiego ZUS czeka już tylko na podpis prezydenta

UBEZPIECZENIA

Beata Lisowska
beata.lisowska@infor.pl

Posłowie przyjęli wszystkie senackie poprawki do nowelizacji ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych reformującej orzecznictwo lekarskie w ZUS.

Większość z nich miała charakter porządkowy, ale najważniejsza zmiana dotyczyła przywrócenia możliwości orzekania w II instancji w poszerzonym tryosobowym składzie w szczególnie skomplikowanych przypadkach.

Przyjęcie senackiej poprawki oznacza odejście od proponowanej w pierwotnej wersji projektu przez rząd zasady orzekania jednoosobowego w II instancji we wszystkich przypadkach i pozostawienie furtki dla orzekania w szerszym składzie

wtedy, gdy wymaga tego złożony stan zdrowia pacjenta. Decyzję o ponownym rozpatrzeniu sprawy łącznie przez trzech lekarzy orzeczników będzie mógł podjąć główny lekarz orzecznik albo jego zastępca.

Reforma orzecznictwa ma rozwiązać kluczowy problem, z którym mierzy się ZUS. Lekarze nie chcą podejmować pracy orzeczników ze względu na ogromne obciążenie pracą, stres związany z odpowiedzialnością za podejmowane decyzje i niekonkurencyjne wynagrodzenia. ZUS ma ok. 40 proc. wakatów wśród lekarzy – orzeczników.

Aby zatrzymać odpływ specjalistów, ustawa przewiduje zmianę zasad wynagradzania. Pensja orzeczników w ZUS bę-

dzie ustalana na podobnych zasadach jak najniższe wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w placówkach medycznych, co oznacza podwyżki ich wynagrodzeń o ok. 25 proc. Regulacja wprowadza także możliwość współpracy z orzecznikami na kontraktach (podobnie jak w KRUS) oraz wsparcie ich przez asystentów, którzy mają ich odciążać od czynności administracyjnych.

Nowelizacja likwiduje także jedną z barier, która jest główną przyczyną przewlekłości postępowań. Wprowadza obowiązek przekazywania dokumentacji medycznej w formie elektronicznej i nakłada terminy oraz sankcje na placówki, które zwlekają z jej dostarczeniem. W ustawie doprecyzowano także, kie-

dy będzie można stracić zasiłek chorobowy.

Będą tym zagrożone osoby, które podczas zwolnienia lekarskiego wykonują pracę zarobkową lub podejmują aktywność niezgodną z celem zwolnienia (z wyjątkiem drobnych czynności, np. zakupów) czy działania przedłużające chorobę (np. wyjazd podczas rekonwalescencji).

Regulacja wprowadza także możliwość korzystania ze zwolnienia w jednym miejscu, a pracowania w drugim (np. dla osób z dwoma etatami – jeśli charakter pracy na to pozwala).

Ustawa ma wejść w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw. ©

Etap legislacyjny
Nowelizacja skierowana do podpisu prezydenta

Wyplata ekwiwalentu razem z ostatnią pensją

PRAWO PRACY

Beata Lisowska
beata.lisowska@infor.pl

Senat bez poprawek przyjął nowelizację kodeksu pracy przewidującą powiązanie terminu wypłaty ekwiwalentu za urlop z terminem wypłaty wynagrodzenia za pracę.

Nowelizacja zmieniła zasady wypłaty pracownikowi ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy. Pracodawca wypłaci świadczenie w terminie wypłaty wynagrodzenia, a nie – jak dotychczas – w dniu rozwiązania umowy o pracę. Jeżeli jednak termin ten przypadałby przed dniem rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, wypłata ekwiwalentu pieniężnego nastąpi w terminie 10 dni. „Nowe zasady utrudnią pracę działom kadr”

– ostrzegala podczas konsultacji projektu Konfederacja Lewiatan. Organizacja argumentowała, że konieczność ustalenia i wypłaty ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy w ciągu 10 dni od rozwiązania bądź wygaśnięcia stosunku pracy nie służy możliwości ujednolicenia realizacji tego obowiązku po stronie pracodawców. Konfederacja apelowała o poprawienie ustawy w Senacie, aby co do zasady dzień wypłaty ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy był tożsamy z przyjętym w danej firmie terminem wypłaty wynagrodzeń. Senat ostatecznie przyjął ustawę bez poprawek. Nowela kodeksu pracy przewiduje ponadto rozszerzenie katalogu spraw pracowniczych, które będzie można realizować drogą elektroniczną. ©

Etap legislacyjny
Nowelizacja trafiła do podpisu prezydenta